

ПРОЛОГ

Гр. Добрич, 8 септември 1944, 23:35 ч.

– Ружа, Ружа, не плачи. Вече съм тук. Всичко е наред, мила. Успокой се, моля те!

– Какво се случва, Яни? Къде ходиш цял ден? Защо ми каза днес в никакъв случай да не ходя в Агенцията¹, даже да не излизам от къщи. Пак ли проблеми ни дойдоха до главите? Кажи ми какво, за бога, става? Цял ден стоя залепена на прозореца и те чакам. Сковала съм се от страх – навсякъде войска, военни машини, крясъци...

– Червената армия, Ружа. Тази сутрин изненадващо нахлу в **Добруджа** през румънската граница и по море. Всичко се разви страшно бързо и хората от целия град са в шок. С изключение, разбира се, на онези, които са ги очаквали. За жалост, след четири години свобода от румънците² – пак окупация, но този път – съветска. С каква радост посрещнахме освобождението си от румънските нашественици, но кой да знае, че свободните ни дни били преброени. Няма какво да се лъжем, след Силистра вече и Добрич изцяло е под руски контрол. Не мога да стоя на краката си от умора, денят беше ужасен и не знам как ще завърши, не знам и въобще какво ни очаква. Безогледно беше обискирана редакцията на „Добруджански глас“³, не можах нищо да направя...

– Чакай, Яни! Нещо става навън.

В следващия момент вратата беше изкъртена и с трясък падна на пода. Няколко чифта мръсни войнишки ботуша прегазиха всичко, което им се изпречи на пътя. По знак на своя началник войниците обърнаха всички чекмеджета, изкараха съдържанието на всички шкафове, безцеремонно претършуваха всяко кътче от стаята, където можеше да има някакви документи, но по всичко личеше, че това беше чиста демонстрация на сила, а целта на „посещението“ им беше съвсем друга.

¹ В Агенция „Стрела“, фирма за разпространяване на печатни издания, е работила съпругата на Яни Хаджиянев – Калиакренски. Б.а.

² През 1940 г. по силата на Крайовския мирен договор Южна Добруджа е освободена от румънска окупация и върната на България. Б.а.

³ Редактор и собственик на в. „Добруджански глас“ е на Яни Хаджиянев – Калиакренски. Б.а.

– Ти ли си Яни, драскачът на „Добруджански глас“, или там каквото му се викаше? – попита началникът, който се беше представил като капитан Димитриев.

– Как си позволявате да нахлувате така? Това е частна собственост.

– Питам, ти ли си тоя тука в списъка ми... Яни Хаджиянев – Калиакренски?

– Аз съм и настоявам да говоря с адвокат.

Началникът изкриви лицето си в мазна усмивка и иронично го изимитира:

– Свършиха се тия лигавщини – частна собственост, драскане по вестниците каквото ти дойде, че и адвокат искал. Тая къща ваша ли е?

– Не, наематели сме.

– Само двамата ли живеете тука?

– Да. Каквото искате, искайте го от мене, но на жена ми не смейте да посягате.

– Нямам и намерение, аз работя по списък. Казано ми е бързо и решително да привиквам такива зловредни елементи като тебе. Хайде, тръгвай пред мене.

– Нямате право да ме наричате така. Нямам никакво провинение, за да търпя това посегателство.

– Я не ми се прави на света вода ненапита... Както си водил народа срещу румънската власт, тъй ще вземеш някой ден да го поведеш и срещу нашата. Такива заслепени шовинисти на нас не ни трябва, ясно ли е – каза презрително капитанът, после прибра сгънатия списък в горния джоб на униформата си и се запъти към вратата.

В това време войниците бяха застанали чинно и чакаха нови разпореждания какво да правят с арестувания.

– Вържете ръцете на тоя враг на народа⁴ и го качвайте в джипа.

– Това е клевета! Никога не съм вършил нищо срещу народа си. Защо претърсихте дома ми?

– Това не беше претърсване, а оглед. Хайде, пред мене...

– Може ли да знам къде ме водите? В какво ме обвинявате?

– Никой не ти е казал, че имаш право на въпроси. Тръгвай на справка в гарнизона на съветските войски. Война е. Нали си журналист – трябва да ти е известно. Съветският

⁴ Голяма част от членовете на Вътрешната добруджанска революционна организация (ВДРО) биват арестувани като врагове на народа и осъдени от Народния съд. Б.а.

съюз обяви война на царска България и ние ще му помогнем да изкорени капитализма, разбра ли ме?

– Протестирам! Каква война без боеве? Та руснаците превзеха града ни без никаква съпротива. И за каква справка ме викате?

Жената, изпаднала в ужас, безмълвно слушаше разговора и стоеше прилепена до стената в дъното на стаята. Дишаше тежко и хапеше яростно устните си, а очите ѝ, уголемени от страх, щяха да изскочат от орбитите си. Погледът ѝ следеше ту Яни, ту грубите войници, а съзнанието ѝ беше обсебено само от една мисъл – какво щеше да се случи оттук насетне.

Ситуацията излизаше от контрол и по всичко личеше, че нощта предвещаваше непредвидим завършек. Ружа продължаваше да мълчи, не знаеше нито какво да каже, нито как да реагира, но когато началникът изненадващо удари мъжа ѝ с приклада на пушката си, това изтръгна от нея пронизващ писък, който огласи нощта. Тя си затвори очите, притисна силно ушите си с длани и примряла от ужас се свлече на пода.

А после стана тихо, много тихо. Само звукът от форсирането на гумите на джипа, който отвеждаше любимия ѝ, се заби като нож в пулсиращия ѝ мозък. Тя скочи и хукна през разбитата врата, излезе на улицата и изпаднала в непрестанен плач, протегна ръка към скриващите се от погледа ѝ светлини на военната кола. Чувстваше се в безтегловност, не можеше да повярва, че пак ѝ го отнемат.

Жената дълго стоя с изпъната напред ръка, сякаш искаше да докосне своя любим, и този път усещаше, че си взема последно сбогом с него...